

แก้ปัญหาเด็ก อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ทั้งโรงเรียน ด้วยจิตอาสา

ศูนย์พัฒนาวิชาการเพื่อการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ครูศิริลักษณ์ ชมภูคำ

โรงเรียนบ้านหินลาด
อ.เมือง
จ.มหาสารคาม

เด็กเรียนไม่เก่ง ไม่ได้หมายความว่าเขาไม่ฉลาดหรือ
ไม่ตั้งใจเรียนไปเสียทุกคน แต่อาจเป็นเพราะความผิด
ปกติที่เรียกว่า LD (Learning Disorder) หรือความ
บกพร่องทางการเรียนรู้

ปัจจุบันมีเด็กไทย โดยเฉพาะในระดับประถม
ศึกษาปีที่ 1-2 กว่า 700,000 คน มีความบกพร่อง
ทางการเรียนรู้ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ตามวัย ทั้งที่
มีระดับสติปัญญา (IQ) ปกติ หรือสูงกว่าปกติได้ใน
บางคน ซึ่งเป็นอาการของเด็ก LD

เห็นปัญหา

ครูศิริลักษณ์ ชมภูคำ หรือ แม่ต๋มของเด็กๆ เชื่อกัน
ว่า ทักษะการอ่านเขียนคือพื้นฐานสำคัญในการ
เรียนรู้ด้านอื่นๆ เป็นเครื่องมือที่จะทำให้นักเรียนได้
พัฒนาตนเอง และป้องกันไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทาง
หลุดไปสู่หลุมดำของสังคม

●● หากรากฐานของบ้านคืออิฐ ราก
ฐานชีวิตคือการศึกษารากฐานการ
ศึกษา ก็คือ การอ่านออกเขียนได้ หาก
นักเรียนอ่านไม่ออก เขียนสะกดคำไม่ได้
จะเป็นปัญหาติดตัวเขาไปตลอดชีวิต
เป็นวิกฤติที่กระทบต่อการเรียนรู้อย่าง
มหาศาล พอเขาอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้
เขาจะไม่สนใจเรียน หลายคนออกนอก
ระบบไปเป็นเด็กเกเร ซึ่งมอร์เทอไรซ์
ติดยา กลายเป็นปัญหาสังคม เพราะ
เริ่มต้นจากการอ่านเขียนไม่ได้”

และกว่า 20 ปีของการเป็นครูสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษา ครูศิริลักษณ์สังเกตเห็นว่า ในแต่ละห้องจะมีนักเรียนที่มีปัญหาในการอ่านเขียนเกินครึ่ง และในจำนวนนั้นเป็นเด็กพิเศษที่เรียกว่า LD ซึ่งส่วนใหญ่จะมีนิสัยก้าวร้าว โมโหง่าย ขี้เบื่อ และอยู่ไม่นิ่ง พ่วงมาด้วย

การเห็นปัญหาดังกล่าวทำให้ครูต้อมตระหนักและมียางป๋อผ่านได้ ครูจึงคิดค้นหาวิธีที่จะนำพาลูกศิษย์ผู้มีความพิเศษเหล่านี้ให้มีพื้นฐานด้านการเขียนอ่านที่ดีขึ้น

จับคู่บัดดี้

ครูศิริลักษณ์ที่สอนภาษาไทยชั้น ป.4-6 เริ่มต้นจากการสอนเพิ่มเติมให้นักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาด้านการอ่านเขียน ใส่ใจทั้งในห้องเรียนและนอกเวลา แต่ครูพบว่า การมาฝึกฝนเด็กในช่วงประมปลาย ทำให้เด็กสูญเสียโอกาสที่จะเรียนรู้ไปตั้งแต่ต้น และการสอนที่ไม่ต่อเนื่อง เด็กจะมีพัฒนาการที่ล่าช้ามาก

ครูจึงลองชักชวนนักเรียนที่มีทักษะด้านภาษาไทยค่อนข้างดี มาเป็นจิตอาสา ช่วยสอนน้องๆ ตั้งแต่ชั้น ป.2 และเพื่อน ๆ ในชั้นเดียวกันที่มีปัญหา

“เด็กๆ เห็นเราโตมาตั้งแต่ต้น เาก็อยากจะเข้ามาช่วย และเราก็มองว่านักเรียนจะได้พัฒนากทักษะด้านการอ่านเขียนและพัฒนาจิตสำนึกไปในตัวด้วย”

ครูศิริลักษณ์เริ่มจากการอบรมและฝึกทักษะการเป็นพี่เลี้ยงให้นักเรียนจิตอาสา ก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งไม่เฉพาะวิธีการสอนด้านการอ่านเขียน แต่ยังรวมถึงการสร้างลักษณะนิสัยของการเป็นผู้ให้ ผ่านการสร้างความรู้พื้นฐานถึงลักษณะนิสัยที่อาจจะพบได้ในนักเรียนกลุ่มที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้

●● เราจะบอกเขาเลยว่าจะเจอกับอะไรบ้าง เด็กพิเศษเขาจะหงุดหงิดหรือ แสดงท่าทีบางอย่างให้นักเรียนจิตอาสาไม่พอใจ เขาต้องทำ-คิดแบบไหน ปรับอารมณ์ยังไง จะไม่ดุคำ ไม่ต่อว่าเขา ถ้ารับมือไม่ไหวก็ให้แจ้งครู ครูจะเข้ามาช่วยอีกแรง”

เพื่อให้ นักเรียนผู้สอนและนักเรียนพิเศษมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น ครูศิริลักษณ์ให้ทั้งสองจับคู่บัดดี้ คอยช่วยเหลือกันในทุกเรื่อง ไปไหนไปด้วยกัน กินข้าวด้วยกัน เล่นด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนจิตอาสาเข้าใจเด็กพิเศษมากขึ้น และช่วยกระตุ้นให้เด็กพิเศษเกิดการเปลี่ยนแปลงได้เร็วขึ้น

“ครูมองว่าเรื่องปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน เรื่องความต่อเนื่องของการสอน และเรื่องบรรยากาศการดูแลกันและกัน ทั้งสามส่วนจะเชื่อมโยงกัน เป็นตัวเร่งให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เร็วขึ้น โดยที่เราต้องคอยทำหน้าที่เฝ้ามอง สนับสนุน และเติมเต็มในสิ่งที่เขาต้องการได้ตลอดเวลา

●● เด็กก็เหมือนภาษาชนะที่มีความแตกต่างในเรื่องของขนาด รูปร่าง ส่วนประกอบของภาษาเนะ แม้กระทั่งการจัดวาง เด็กแต่ละคนมีกระบวนการเรียนรู้ การรับรู้ ที่แตกต่างกัน ครูจะต้องเรียนรู้บริบทของนักเรียนแต่ละคนอย่างเข้าใจ หาวิธีที่จะต้องเติมสิ่งดีๆ ลงไปในภาษานั้นให้ได้มากที่สุด”

ภาพของครูภาษาไทยของหลายๆ คน อาจจะเป็นแบบครั่งครืด คร่ำครึ ล้าสมัย แต่ครูตุ้มแสดงให้เห็นว่าไม่ใช่เสียทั้งหมด ครูเป็นนักคิด นักออกแบบ นักสร้างสรรค์ ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขได้เสมอ

พักเที่ยง... ช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้

สำหรับครูหลายคนอาจใช้เวลาพักเที่ยงไปกับการพักผ่อนหรือเตรียมการสอน แต่กับครูตุ้มเลือกใช้เวลานี้จัดเป็นชั่วโมงการสอนทักษะการอ่านเขียนให้ลูกศิษย์ จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้เพื่ออ้อให้นักเรียนทำงานได้สะดวกขึ้น และอยู่เฝ้าสังเกตการกับนักเรียนด้วยเสมอ

หากวันไหนมีชั่วโมงว่างก่อนเที่ยง ครูศิริลักษณ์จะได้ทานข้าวเที่ยงก่อนไปดูแลลูกศิษย์ ถ้าวันไหนไม่มีคาบว่างเช้า แต่มีคาบว่างบ่าย ครูศิริลักษณ์จะได้ทานข้าวเที่ยงช่วงบ่าย แต่ถ้าวันไหนไม่มีคาบว่างทั้งเช้าและบ่าย ครูศิริลักษณ์จะได้ทานข้าวเที่ยงและข้าวเย็นควบกันไปเลย แต่ทั้งหมดนี้หาใช่ปัญหา

“เคยมีคนบอกว่า ครูทำได้เพราะครูไม่มีงานอื่นทำได้เพราะมีงบประมาณ อยากบอกว่าเริ่มต้นเราไม่ได้งบประมาณจากโรงเรียนเลย เราใช้เงินรางวัลที่ได้จากการเป็นครูสอนดีมาจัดซื้อทุกอย่างเอง เรามีภาระงานไม่ต่างจากครูคนอื่น สอนเหมือนครูทั่วไป เราแค่อาศัยเวลาสั้นๆ มาสร้างประโยชน์ เป็นสิ่งที่เราตั้งใจทำ ไม่ได้ทำแล้วเครียด แต่เราทำเพราะมีความสุขที่ได้ทำ เป็นเรื่องไม่หนีบ่ากว่าแรง”

และเพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้อง เหมาะสม กับศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน ครูศิริลักษณ์ได้ออกแบบเครื่องมือการเรียนรู้ที่เปรียบเหมือนบันไดทั้ง 6 ชั้น (มีนั่งร้านชอยย่อย) ให้นักเรียนค่อยๆ เดินข้ามไปที่ละขั้นและได้เห็นพัฒนาการตนเองได้ชัดเจน

- ขั้นที่ 1 ฝึกอ่านทีละขั้นตอนจากง่ายไปยาก
- ขั้นที่ 2 ฝึกการอ่านควบคู่กับการเขียน
- ขั้นที่ 3 การคัดลายมือ
- ขั้นที่ 4 การวาดรูป และเขียนแจกรูปคำ และเขียนคำแทนรูปนั้นๆ
- ขั้นที่ 5 การนำคำมาแต่งเป็นประโยคสื่อสารรูป หรือเหตุการณ์จริง
- ขั้นที่ 6 การเขียนอิสระตามความคิดของนักเรียน

“เราสร้างความท้าทายและเป็นแรงผลักดันให้เขาอยากจะทำข้ามบันไดไปได้ ได้ เมื่อมีเครื่องช่วย พอผ่านบันไดแต่ละขั้นได้ ทั้งนักเรียนจิตอาสาและนักเรียนพิเศษเขาจะมีกำลังใจและมีแรงฮึดสู้ต่อ”

แรงบันดาลใจ จากความสนุก

“เด็กทุกคนบนโลก ชอบความสนุก”

เพราะเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนวัยประถม ในการสอนครูศิริลักษณ์จึงไม่ใช่ครูประเภทยึดเนื้อหาหรือมุ่งเน้นแต่วิชาการเพียงอย่างเดียว เมื่อนักเรียนจิตอาสาพานักเรียนพิเศษมาส่งงาน ครูจะใช้กลเม็ดการสอนให้เหมือนการเล่นเป็นนิทานหรือเรื่องราวชวนสนุก ที่ช่วยให้นักเรียนจดจำได้ง่ายและเสริมสร้างจินตนาการ

●● เขาส่งงานแล้วเด็กเขียนไม่ครบ เราก็จะเล่าเป็นเรื่องราว ตัวหนังสือพิการะลูก ต้องหมั่นพาเขาไปออกกำลังกาย ต้องกินอาหาร แต่ถ้าอาการหนักมากคงต้องพาไปให้คุณหมอผ่าตัดด่วนเลย บางทีเด็กเขียนผิด เช่น สนุก เราก็เล่าว่าสนุกตัวนี้พิการะลูก เดินไม่ได้ เอา “ก โก่” ไปพิกก่อนนะ แล้วเอา “ง ไข่” มาแทน

“หรืออย่างหนังสือส่งงานสัปดาห์ เราก็บอกว่ไอ้โฮ เลอะเทอะ มอมแมมขนาดนี้ สงสัยต้องพาไปอาบน้ำบ้าง แล้วละ วันต่อไปถ้าหนังสือกลับมาสะอาดขึ้น แค่นิดหน่อยเท่านั้น เราก็ต้องแสดงท่าทีว่า ดีมาก อาบน้ำจนสะอาดขึ้นเลยนะ เป็นการให้กำลังใจและก็เสริมบวก”

แทนที่จะรู้สึกผิด เด็กก็สนุกสนานและอยากแก้ไข นักเรียนจิตอาสาก็ได้ซึมซับวิธีการสอนว่าไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อหน่าย และได้เทคนิคการให้กำลังใจน้องไปด้วย

นอกจากการสื่อสารให้เกิดความสนุกแล้ว ครูต๋มยังพูดคุยกับลูกศิษย์เป็นภาษาอีสานเพื่อลดทอนช่องว่างและเติมความรู้สึกเป็นกันเองให้มากขึ้น

“การพูดอีสานคือการใช้ภาษาเดียวกัน เราเป็นพวกเดียวกัน อออุ่นเหมือนคุยกับญาติพี่น้อง เราจะรู้สึกใกล้ชิดกับเรามากขึ้น

“เด็กเรียนไม่เก่ง ก้าวร้าว เกเร ไม่ใช่ความผิดของเขา ครูต้องเข้าใจเสมอว่า ต่อให้นักเรียนต้องขาดไหน เขาก็คือลูกศิษย์ของเรา ถ้ามองว่าเขาดี ไม่เชื่อฟังสอนไม่ได้ ถึงเราจะสอนหรือไม่สอน เราก็ได้เงินเดือนเท่าเดิม เราจะมองหน้าตัวเองได้ไหม

“เด็กเหล่านี้ก็เหมือนต้นกล้าที่กระแสริน ครู มีหน้าที่รดน้ำ พรอนดิน ใส่ปุ๋ย ทำให้เขาเติบโตเป็น ต้นไม้ใหญ่ที่แข็งแรง เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

“ในอนาคตเขาจะเป็นชาวไร่ ชาวนา เขาจะเป็น เกษตรกร แต่ถ้าเขาอ่านได้เขียนได้ เขาจะหาความรู้ เพื่อพัฒนาตัวเองได้ด้วยตัวของเขาเอง ครูเชื่อมั่น อย่างนั้น”

เมื่อศิษย์ อ่านออก - เขียนได้

ผลจากความรัก ความเมตตา และความทุ่มเท หลากศิษย์ของแม่ต๋อม หลายต่อหลายคนมีพัฒนาการ ด้านการอ่านเขียนดีขึ้นมาก ในขณะที่บางคนก็ยับยั้ง การพัฒนาไปได้ไกลกว่านั้น

“บางคนที่เคยมีอาการคล้อยออกก็สติ๊กหน่อยๆ ตอนนี้นักลายไปเป็นนักกีฬาโรงเรียน เด็กที่ร่วม โครงการคนหนึ่งเขาเลื่อนชั้นขึ้นมัธยม เข้าร่วมสมัคร ตำแหน่งประธานนักเรียน ปรากฏว่าเขาได้รับคัดเลือก และเขาก็ทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี”

และอีกหนึ่งกรณีตัวอย่างที่ครูต๋อมบอกเล่าด้วยความ ภูมิใจ คือ น้องฝน ด.ญ.กฤตยา วาลกต เป็นนักเรียน พิเศษที่ครูรับมาดูแลตั้งแต่ชั้น ป.2

น้องฝนบกพร่องการอ่านการเขียน และมีปัญหา ด้านอารมณ์ คือเอาแต่ใจ โมโหง่าย เข้ากับเพื่อนไม่ได้เลย

“เริ่มแรกต้องดูแลด้านอารมณ์ให้เขาเปลี่ยน แปลงตัวเอง ครูจะให้ความรัก ความเข้าใจ ชื่นชมเขา ให้เขารู้สึกมีตัวตน มีคุณค่าในสายตาครู คือค่อยๆ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น เมื่อเขาใจเย็น เชื่อใจ และสบายใจที่จะมาเรียน จึงใช้กระบวนการ 6 ขั้น มา พัฒนาด้านการอ่านการเขียน

ระยะแรกจะพัฒนาช้ามาก ต้องอดทน ใจเย็น ส่งผลให้น้องฝนเปลี่ยนแปลงตัวเองได้และพัฒนา ตนเองสม่ำเสมอ อ่านหนังสือในชั้นเรียนได้ ซึ่งปัจจุบัน ผลการเรียนของน้องฝน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อันดับที่ 5 ของนักเรียน 16 คน และตอนหลังน้องก็มา ขอเป็นจิตอาสาดูแลนักเรียนพิเศษเพื่อช่วยครู”

นางจันทร วาลกต (คุณแม่น้องฝน) เล่าถึงความ ประทับใจว่า

●● ปกติน้องฝนจะเป็นคนที่สมองช้า เอาแต่ใจตัวเอง จี๋หงุดหงิด จี๋โมโห ติด อ่าง พูดช้า มีปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ จนมาระยะหลังเห็นความ เปลี่ยนแปลงมากขึ้น ปกติแม่หรือพี่สาวจะต้องถามเรื่องการบ้านน้องฝน จิงจะเอาขึ้นมาทำ แต่ตอนนี้น้องฝนจะ บอกแม่เลยว่าน้องจะทำการบ้านเอง และจะอ่านหนังสือให้แม่ฟัง จากที่เคย เอาแต่ใจกลายเป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดี ไม่จี๋โมโหเหมือนเมื่อก่อน แม่ รู้สึกลูกเปลี่ยนแปลงมาก”

ความรู้สึก นักเรียนจิตอาสา

ค.ญ.ช่อพกา ทินน้อย นักเรียนจิตอาสา

“พอได้มาดูแลน้องเดี่ยว หนูเป็นคนใจเย็นมากขึ้น ยิ่งเห็นน้องเดี่ยวลายมือส่ายขึ้น สะอาด การเขียนอิสระใช้ภาษาสละสลวยมากขึ้น ใช้ภาษาถูกต้อง หนูก็ดีใจค่ะ”

ค.ญ.ชวลา แสงห้าว นักเรียนจิตอาสา

“ในระยะเวลา 3-4 ปีที่ผ่านมา ที่ได้เข้ามาเป็นจิตอาสา หนูได้มีโอกาสดูแลเพื่อนที่มีปัญหา อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ซึ่งตอนนี้เพื่อนคนนั้นเขาสามารถพัฒนาตนเองจนสามารถอ่านออก เขียนได้แล้ว หนูรู้สึกดีใจมาก”

ค.ญ.พัชรินทร์ บุญหล้า นักเรียนจิตอาสา

“หนูดีใจมากที่ได้ช่วยเหลือให้น้องที่มีปัญหาตรงนี้ให้อ่านออกเขียนได้เหมือนกับเพื่อนคนอื่นๆ และกลายเป็นคนที่มีระเบียบวินัยมากขึ้น”

ครูวัชรภรณ์ มนตรี ครูโรงเรียนบ้านหินลาด

“เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมกับครูตมระดับชั้น ม.1 ที่มาเรียนภาษาอังกฤษ เขาจะมีคู่เป็นจิตอาสา ช่วยเหลือกัน จะเห็นว่าการเรียนของเขาเริ่มมีพัฒนาการดีขึ้น จากที่ไม่เคยส่งงานเลย ต่อหลัง ก็มีใบงานส่งครูพร้อมกับเพื่อนๆ พอเขาเลื่อนระดับไปอยู่ชั้น ม.2 เพื่อนเขาก็ยังดูแลกันไปอีก และให้ความช่วยเหลือกันเหมือนเดิม เป็นสิ่งที่น่ายกย่องมาก เด็กเองก็ประสบความสำเร็จเรื่องการเรียนด้วยตัวของเขาเอง”

ดร.ฤทธิไกร ไชยงาม หัวหน้าศูนย์พัฒนาวิชาการเพื่อการเรียนรู้ สำนักศึกษาทั่วไป ม.มหาสารคาม

“...กระบวนการแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ด้วยนักเรียนจิตอาสา ไม่เพียงแต่ทำให้นักเรียน ทั้งที่เป็นนักเรียนปกติและมีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีพัฒนาการได้ทั้งการอ่านและเขียน อย่างชัดเจนเท่านั้น แต่ยังทำให้นักเรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในอย่างยั่งยืน มีความมั่นใจ ภูมิใจ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังส่งผลต่อทัศนคติของผู้ปกครองดีขึ้น และมีอิทธิพลกระบวนการทัศนการทำงานของเพื่อนครูและผู้บริหารในโรงเรียน ในทางที่ดีขึ้น...”